

PREDKLADACIA SPRÁVA

Myšlienku Konferencie o budúcnosti Európy predstavila predsedníčka EK Ursula von der Leyen vo svojom programovom zameraní v decembri 2019. Zámerom je vytvorenie platformy pre občanov, osobitne mladých ľudí, občiansku spoločnosť, Európske inštitúcie a členské krajiny s cieľom diskutovať o budúcnosti EÚ. Predsedníčka EK zároveň deklarovala otvorenosť zásadným zmenám fungovania EÚ, vrátane zmeny zmlúv. K organizovaniu Konferencie o budúcnosti Európy sa postupne prihlásili všetky tri inštitúcie EÚ, pričom Európsky parlament od začiatku deklaruje ambíciu mať v procese vedúcu úlohu, otvárať inštitucionálne témy a snažiť sa posilniť vlastné postavenie. Pôvodne mala byť Konferencia spustená v máji 2020, z dôvodu pandémie Covid-19 sa jej začiatok posúva. Za predpokladu priaznivej epidemiologickej situácie sa jej oficiálny štart na európskej úrovni očakáva formálnym podujatím v sídle EP v Štrasburgu na deň Európy, 9. mája 2021. Záver Konferencie je predbežne plánovaný počas francúzskeho predsedníctva v Rade EÚ, t.j. do júna 2022.

Súčasná kríza vyvolaná pandemiou Covid-19 ešte viac odkryla problémy a výzvy v rámci EÚ. Z pohľadu SR má byť Konferencia prostriedkom pre “diagnostiku” aktuálneho stavu Únie, či vyhovuje potrebám občanov a jej členským štátom. Vidíme túto snahu ako príležitosť hľadať odpovede na vecné obsahové otázky agendy EÚ a tiež možnosť zlepšiť spôsob fungovania EÚ tak, aby procesy boli efektívnejšie a demokratickejšie. Zmysel to bude mať vtedy, ak sa podarí nielen zozbierať podnety, ale následne ich skutočne premietnuť do výkonu práce európskych inštitúcií.

Už počas diskusií v Rade EÚ prezentovali členské krajiny rôzne vízie a očakávania od tohto projektu. Od konzervatívnejších pozícií preferujúcich status quo po explicitne reformné, zdôrazňujúce potrebu zmeny zmluvného základu EÚ.

Vláda SR sa vo svojom Programovom vyhlásení prihlásila k plánovanej Konferencii o budúcnosti EÚ ako k platforme, v rámci ktorej môže SR komunikovať svoje postoje voči EÚ. Počas rokovaní o spoločnej pozícii Rady SR ako hlavné princípy SR zdôrazňovala potrebu zachovať rovnováhu inštitúcií v participácii a pri riadení Konferencie, jednotu členských štátov, transparentnosť a inkluzívnosť. Dôraz chce SR klást' na konkrétne politiky v súlade so Strategickou agendou prijatou Európskou Radou. SR taktiež nemá záujem prejudikovať závery Konferencie, t.j. ani záväzky smerom k zmenám Zmlúv.

Diskusia o tom, čo EÚ prináša občanom SR, kde sú jej problémy, aké sú benefity členstva a kde je nevyužitý potenciál, je potrebná neustále, aj mimo kontextu Konferencie o budúcnosti Európy. Podľa dostupných štúdií je jedným z hlavných dôvodov euroskeptických postojov nie len na Slovensku vysoký stupeň nenaplnených očakávaní. Hlavným poslaním pri komunikácii európskych tém je teda potreba zrealizovať očakávania a zároveň predstaviť skutočnú pridanú hodnotu vyplývajúcu z členstva v EÚ. Dôraz pri takejto komunikácii musí byť kladený na regióny a vhodnú formu dialógu.

Cieľom národnej diskusie v rámci Konferencie o budúcnosti Európy je 1. objektívna a konštruktívna diskusia o EÚ s dôrazom na regióny SR, 2. odborná analýza prioritných sektorových oblastí z pohľadu SR a formulácia odporúčaní.

Platforma pre národnú diskusiu o EÚ v rámci Konferencie o budúcnosti Európy v podmienkach SR predpokladá dva piliere: projekt MySmeEÚ a Národný konvent o EÚ. Ťažiskom projektu MySmeEÚ by mali byť verejné vystúpenia s účasťou známych osobností (nie len politikov) s interaktívnymi diskusnými panelmi. Účasť má zahŕňať predstaviteľov štátnej správy, študentov, akademikov, zástupcov súkromného sektora, samosprávy, mimovládneho sektora,

médiá, influencerov. Témy podujatí by mali korešpondovať s odborným potenciálom konkrétnych univerzít, mesta, resp. regiónu. Do tejto kategórie komunikácie by mali spadať aj rôzne ďalšie komunikačné formy - aktivity s rozmerom EÚ, napr. pri príležitosti osláv Dňa Európy, hudobných festivalov a pod. Samostatnou kapitolou by mala byť systémová podpora práce so študentmi a podpora pedagógov, a to najmä na stredných školách.

Platformou pre expertnú, analytickú diskusiu by mal byť Národný konvent o EÚ, ktorý sa dlhodobo v rôznych podobách venoval otázkam členstva SR v EÚ s dôrazom na sektorové politiky. Výsledkom činnosti Konventu budú odporúčania pre vládu SR ku konkrétnym európskym politikám. V tomto procese sa predpokladá aktívna participácia ÚOŠS v rámci odbornej príslušnosti k jednotlivým sektorovým témam.

Tieto dve nosné platformy bude dopĺňať aj online komunikácia a aktivity organizované európskou úrovňou Konferencie o budúcnosti Európy. Výstupy budú predmetom zhodnotenia v rámci plánovaných troch zastrešujúcich konferencií a budú slúžiť pre potreby tvorby národných pozícií v rámci európskej úrovne Konferencie o budúcnosti EÚ. V kontexte stále prítomnej pandémie COVID-19 je potrebné brať do úvahy, že realizácia koncepcie, jej jednotlivých aktivít a ich formy sa bude odvíjať aj od aktuálnej epidemiologickej situácie.

Cieľom Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR je osloviť s ponukou spolupráce aj partnerov akými sú napr. Zastúpenie Európskej komisie v Slovenskej republike, Informačná kancelária Európskeho parlamentu v Slovenskej republike, Kancelária Európskej investičnej banky v Bratislave, univerzity, sociálni partneri, profesionálne združenia, mimovládne organizácie, médiá, biznis sektor a pod. Významnú úlohu v celom procese by mala zohrávať Národná rada SR, osobitne Výbor pre európske záležitosti ako aj poslanci EP zvolení na území SR.

Cieľom predkladaného materiálu je poskytnúť základný rámec pre realizáciu diskusie o EÚ na národnej úrovni. Konferencia o budúcnosti Európy je otvorená platforma a aktivity navrhované MZVEZ SR sú len jednou z iniciatív. Podobne ako budú projekty organizované Európskymi inštitúciami na európskej úrovni, aj v SR je treba vnímať Konferenciu ako príležitosť komunikovať pozície k európskym témam z rôznych úrovní, iniciovať diskusiu a organizovať nezávislé podujatia.

Materiál v novom znení, ktorý reflektuje vývoj z januára 2021 na európskej úrovni vo veci riadenia Konferencie, predkladá na rokovanie vlády minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v zmysle Plánu práce vlády SR.

Ideový zámer organizácie Konferencie o budúcnosti Európy v SR predstavil svojim rezortným partnerom štátny tajomník MZVEZ SR v októbri 2020 na zasadnutí Strategickej Komisie pre európske záležitosti. Materiál bol predmetom medzirezortného pripomienkového konania, vznesené pripomienky boli akceptované.